

KARIN BLOOM

CORDELIA, 1881–1942

Profilo storico di una rivista per ragazze

[En flicktidnings historia]

Stockholm: Romanska och klassiska institutionen, 2015

Forskningsrapporter 54. 244 s. Diss.

Cordelia heter som bekant kung Lears "goda" dotter. Det var också namnet på en klassisk italiensk flicktidning som med bred marginal överlevde den första generationens läsare. När det gäller barn- och ungdomstidningar är, som den amerikanske forskaren Frank L. Mott konstaterat, treårsdagen en kritisk punkt: "children having a way of growing up and putting away childish things." Men detta gäller alltså inte *Cordelia*, som startades 1881 i Florens av orientalisterna, folkloristen och publicisten Angelo de Gubernatis och namngavs efter hans dotter. Den utkom i drygt 60 år och den uthålligheten slås inte av många i genren, förutom vår egen *Folkskolans Barntidning/Kamratposten*. Nu har tidningen utforskats och beskrivits av en svensk forskare på romanska institutionen vid Stockholms universitet. Imponerande nog på italienska – det språk som även användes under disputationen. Avhandlingen upptar, förutom "conclusioni", både svensk sammanfattning och engelsk summary.

Inriktningen har varit litteratursociologisk, förlagshistorisk och genusorienterad och resultatet imponerar. I många stycken kan Bloom vederlägga tidigare forskning som i alltför hög grad baserats på andrahandskällor och ofta nöjt sig med iakttagelser av de pedagogiska avsikterna med tidningen. Därtill har man tenderat att upprepa tidigare felaktiga fakta. Mödosamma inventeringar av årgångar utspridda i många arkiv har möjliggjort en grundlig analys av intentioner och insatser från utgivare, redaktörer och medarbetare, främst under de första 36 åren fram till 1917, men i korthet ända till slutet. Anmärkningsvärt nog blev *Cordelia* på 1940-talet enbart ett supplement till *La Donna*, modemagasin för kvinnor. I den inramningen hyllade tidningen enligt Blooms "epilog" fascismen och stod

därmed milsvitt från sina tidigare ideal. Avslutningsvis mer Goneril och Regan än Cordelia alltså, för att erinra om Shakespeares drama.

Det litteratursociologiska perspektivet upprätthålls genomgående och avhandlingen inleds med ett intressant kapitel om tidskrifter som forskningsprojekt – något jag själv haft all anledning att reflektera över. Förlagshanteringen kartläggs genom en kronologisk genomgång av utgivares och redaktörers insatser. Den för kvinnlig utbildning engagerade de Gubernatis verkade även som redaktör de tre första åren och anlidade som sin efterträdare på redaktörsstolen den kända författarinnan Ida Baccini. Hon kom att framgångsrikt hålla i tidningen till sin död 1917 och efterträddes av en annan skönlitterär gestalt som även hon tidigare medverkat i *Cordelia*, Maria Maiocchi Plattis, signaturen Jolanda. Därmed framträder två notabla profiler i den italienska litteraturen som fick leva med – men även opponerade sig emot – nya utgivares krav på avans och avsättning av förlagsvaror som inte alltid låg i linje med de egna ambitionerna. Men som också själva bidrog flitigt till innehållet, både under eget namn och pseudonym.

Genusfrågorna behandlas utförligt och till avhandlingens förtjänster hör att den visar på förutsättningarna för dåtidens italienska unga flickors utbildning. Den dröjer även vid föräldrars och lärares insatser i detta avseende. Bloom har lagt stor möda på att kartlägga skribenternas kön och kunnat fastslå att åtskilliga män skrev för *Cordelia*, även om deras bidrag sammantagna är färre än kvinnornas. Speciellt Ida Baccini lät översätta texter av främst engelska och franska författare som Dickens, Shakespeare, Tennyson, Daudet och Hugo. Men även storheter som Goethe, Schiller och Tolstoj finns representerade, liksom nordborna Andersen, Lagerlöf och Elkan (!). Mest kända av de inhemska författarna var Carlo Collodi, vars *Pinocchio* dock publicerades i en annan barntidning, *Il Giornale per i Bambini*.

Självfallet redovisar författaren också åtskilliga inslag med belärande fakta, tävlingar och mer hobbybetonat material. Därtill studeras redaktörernas ambition att på olika sätt upprätthålla den för tidningens fortlevnad viktiga kontakten med läsekretsen genom redaktionsbrev, läsarkorrespondens och inbjudningar till eget författande. Intressant nog redovisas inslag som även återfinns i svenska ungdomstidningar, som publicerad korrespondens mellan läsare och uppmaningar att bilda speciella läsarförbund. Även välgörenhetsprojekt uppmuntras och under första världskriget formerades något av en "giornale di guerra", en krigstidning vars innehåll syftade till nationell mobilisering även genom de unga.

Avhandlingens inriktning på tidningens sociala och genrespecifika förutsättningar och insatser har medfört att annat till viss del hamnat i skuggan. Sålunda saknar man ibland mer djupgående diskussioner av främst det skönlitterära innehållets karaktär. Och en viktig faktor i all barn- och ungdomspress som definitivt fått stå tillbaka är illustrationerna och deras utformning. Avhandlingen är sålunda med undantag av pärm bilden helt oillustrerad. Annars är ju inte minst omslagen goda vittnesbörd om allmän inriktning och ambitionsnivå. En förklaring som gavs under disputationen var närmast chockartad: italienska bibliotek har genomgående haft för vana att före inbindning riva bort omslagen! (Bara tanken på att Jenny Nyströms alla insatser på det området skulle ha förstörts av Kungl. biblioteket ...) Men den omständigheten ursäktar inte förbigåendet av alla inlagornas illustrationer.

När detta konstaterats vill jag prisa ett storslaget arbete som det varit något av ett äventyr att ta del av. Det föranleder korrigerande nedsättande andrahandskaraktäristiker av *Cordelia* samt införande av en ny titel i bibliografin i det egna arbetsmanuset till en bok om svenska barntidningar mot en internationell bakgrund.

Sonja Svensson
Docent i litteraturvetenskap

Avhandlingen är tillgänglig i fulltext:

[http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:805358/
FULLTEXT01.pdf](http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:805358/FULLTEXT01.pdf)